

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištru v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Zoper ženitovanje na škodo srenjam ali občinam.

Kar naše kmetško ljudstvo posebno želi in pri vsakej priliki zahteva, to je, da bi se srenje ali občine zopet braniti mogle zoper ženitovanje nemaničev. Nekdaj so takšno pravico saj deloma uživale, dokler so predpisane bile tako zvane: žinitovanske oglasnice: politische Ehemeldzettel. Ali to so liberalci za-trli. —

L. 1863 je to tirjal liberalni dunajski Schmerlingov „reichsrath“, štajerski liberalci so mu v Gradci v deželnem zboru 27. sept. 1864 pritrdili in 20. sept. 1868 je minister Giskra proglasil postavo, ki je politični Ehemeldzettel popolnem odpravila povsod.

Kmetje začeli so kmalu skušavati grenki sad nemškega liberalizma, ko se je vse nemaništvo začelo na njihovo škodo ženiti in sedaj tirjajo povsod ženitvanskih oglasnic nazaj. No, in kde jih morejo dobiti? Le tam, kder so pri volitvah v deželni zbor liberalci propali in konservativcem pa narodnjakom prostora naredili, kakor n. pr. lani na Kranjskem. Tukaj je uže konservativno-narodni poslanec g. Klun nasvetoval postavo, da se uvedejo ženitvanske oglasnice. Po tej postavi bo moral vsaki mož, ki se hoče ženiti, to naznaniti svojej domovinskej občini. Ta mu v 14 dneh izroči ženitvansko oglasnico, da se sme ženiti, če ni nobenega za-držka. Vendar odreči mu tudi sme oglasnico 1. ako je ženin od občine ali kake javne dobrodelne naprave dobival miloščino, pa še ni preteklo 1 leto; 2. ako je dokazano, da ženin živi od beračenja ali da nima toliko zaslužka, da bi za silo zadostovalo za preživitev njegove rodbine; 3. ako je ženin dokazano slabega za-držanja, da se je po pravici bati, da za potrebni živež svoje rodbine in za dobro izrejo svojih otrok ne bode skrbel.

Zoper županovo in starašinstva (svetovalcev) sklep zamore se prošnik pritožiti pri ob-

činskem odboru in naposled pri deželnem odboru. —

Kranjski kmetje bodo tote postave zelo veseli in svojemu poslancu hvaležni. Da je podobne postave tudi na Štajerskem treba, temu pritrdi vsak pameten kmet. No, in če drugo leto volimo konservativne pa narodne poslance ter liberalne kričarje potisnemo nazaj, jo tudi dobimo, drugače pa ne!

Desterniški.

Gospodarske stvari.

Raki.

II. Za novi nasad naj se izberejo raki nekoliko večje sorte z rudečkastimi kleščami, ker se to plemo od onih rakov z sivo barvo s tem razglašujejo, da imajo boljše in trdnjše meso in se v močvirnatih vodi tudi bolje obnesejo od drugih. Na dalje je treba tudi gledati na to, da je med nasajenci vedno nekoliko več samice ko samcev. Poslednji so že v prvi mladosti po tem lahko spoznati, da imajo daljše in tanše klešče in nekoliko manj ploščeviti timveč bolj valjasti trebuh. Samice tudi hitreje rastejo in so vselaj v večem številu zastopane. Slednjič se naj vzamejo raki različnih let od prvega leta do sedmega, najboljši tri in štiriletni, da se tako najprej do kakega doneska pride, ker rak v prvih petih letih svojega življenja le prav počasno po petem letu pa že hitreje raste tako da mesec dnistari in več gramov težki in 25 milimetrov dolgi samiči ko dorastejo že teže od 125 gramov in dolgost od 22 centimetrov dosežejo. Samice postanejo večidel le 80—90 gramov težke pri temu primerni dolgosti. Parijo se v celem mesecu novembru noter do prvih dni meseca decembra. Kmalu potem se večji raki v svoje ljuknje poskrijejo, da v njih zimo preživé. Oplojenje se, vsaj kolikor se je do zdaj opaziti moglo, s tem zgodi, da se samičina spo-

lovila z samčevim semenom pomažejo, na kar se kmalu potem jajca, ki so se bila že mesece poprej v maternem jajčniku pripravljala na spodnjem delu maternega repa pritrjena prijavijo. Nekoliko časa pred sedmim mesecem tedaj meseca junija, ko mladi rakiči iz jajčkov prihajati začno, jih samice, iz ljukenj prišedše s tem varujejo, da si rep k drugemu truplu pritegnejo in se proti napadom ne kakor drugekrat z repom, ampak le s kleščami branijo. Jajčica, ki se po naključju od maternega telesa, predno mladiči izlezejo, odločijo, so zgubljena. Mladiči pa težko izlezejo in so starim rakom že popolnoma podobni, le konci nožic in kleščice so nekaj bolj rudečkasti, in ostanejo, da dobé bolj trdno školjko, še kakih 14 dni pod varno odejo maternega repa. Ko so pa mater zapustili, se ta za nje kar nič več ne zmeni in jih prepusti popolnoma samim sebi, da si sami hrano poiščejo.

Prereditev rakov je prav lahka, ker jim, če boljšega nimajo, vsakovrstne rastlinske snovi godé, med temi je posebno korenje, tikve, rakiče steblovje, rumene lilije in podobne močvirnate rastline, kakor tudi mrhovina rakov prava sladčica. Čvrsto meso, ki še ni vsmrajeno, jim je zdravejše.

Ker potrebujejo raki, da veselo prosperajo in rastejo, apna, kajti račje lupine so iz apna, mora se jim toraj skrbeti za apno. Če toraj voda, v kateri se raki redijo, nima apna v sebi, tako je potrebno, da se mineralične tvarine v vodo mečejo, da imajo raki snovi iz ktere se lupina narejati more. Zato se je tudi že opazilo, da raki v največji sili izslečene lupine in v vodo pometane jajčne lupine povživajo, da jim tako trda lupina raste.

Med vsemi hranami za rake je neka sorta alge, Chara ali parožnica imenovana, rakom najbolj priljubljena in tečna tako, da če imajo te zadosti, jim je vsa druga hrana skoraj odveč. Ta alga je jako apnenata in raste po šotnih in slanih vodah.

Sejmi živinski in kramarski bodo pri sv. Lenarti v Slov. goricah 12. sušca in 7. sept., svinjski sejmi pa vsako sredo v Imenem pri Podčetrtku.

Dopisi.

Karčevina pri Mariboru. (Odlikovanje župana.) V nedeljo 14. t. m. se je tukaj prav lepa svečanost praznovala. Izročil je namreč okrajni glavar g. baron Hein mnogoletnemu županu te srenje očetu Francu Dovniku sreberni križec s krono za zasluge, katerih si je sivi starček v več kakor 33 letnem županovanju pridobil. Malo po treh popoldne so naznanili možnarji prihod g. okrajnega glavarja spremljanega od g. dr. Winklerja. Ko so bili

vsi dotičniki v srenjski pisarni zbrani, je g. okrajni glavar v res izvrstnem govoru težave in važnost srenjskega županstva na drobno razlagal in s tem pokazal, kako dobro so mu mnogobrojni in sitni posli srenjskega predstojnika znani, in v slovenskem jeziku nadaljeval je pojasnaval velike zasluge župana Dovnika v tem oziru. Na to je pripel na poštene prsi globoko genjenega starčka častno znamenje srebernega križca, za kar se je odlikovanec v priprosti pa srčni besedi zahvalil in prosil, naj častiti g. okrajni glavar blagovoli njegovo najsrčnejšo zahvalo in izraz najzvestejše vdanosti presvitlemu cesarju sporočiti. Na to povzame kanonik in mestni župnik č. g. Kandut besedo in razlaga z jedrnatno nemško besedo lepo očetovsko razmero med Najvišo vladujočo hišo in med zvestimi narodi naše premile Avstrije. Cesarjevo očetovsko oko vidi tudi v najbolj oddaljeni dolini zasluge in jih odlikuje, kakor to nam ravno se vršči prizor kaže. Trikratni gromoviti „Hoch“ presvitlemu cesarju je končal njegov govor in potem se je nadaljeval zahvalil preblagemu g. okrajnemu glavarju za njegovo uspešno posredovanje, da je ta vesela in redka čast doletela župana naše srenje, v katerem se tudi celo srenjsko zastopništvo počesečeno čuti. Gromoviti „Hoch“ je zadonel g. glavarju. H koncu povdarja srenjski odbornik g. profesor Majciger v daljšem slovenskem govoru velike zasluge očeta Dovnika za blagostanje Karčevinske srenje. On še dan danes krči nered, krivice in druge nepristojnosti v Karčevinski srenji kakor so pred več ko 1000 leti naši predniki z rokom in sekiro s krampom in motiko krčili v teh krajih grmovje in divje lesovje in prej divji, nerodovitni kraj spremenili v vinorodne gorice, zelene travnike, plodno polje in sadunosne vrte in sklepa z iskreno željo naj bi sivi poslavljeneč še mnogo in mnogo let opravljal ta blagotni svoj posel. Gromoviti trikratni „živijo“ je zadonel očetu Dovniku iz ust vseh navzočih. Po končanem oficijelnem delu so se pričujoči vsedli h priprosti a okusno pokriti mizi in prijazno se pomenkovaje so veselili se pri zlati vinski kapljici iz Karčevinskih goric. Očetu Dovniku pa poslavljenemu s srebernim križcem s krono želimo še mnoga leta zdravja in kreposti v blagor srenje, ktero naj še veliko let vlada nji v blagostanje sebi pa v čast in veselje.

Od Nove cerkve. (G. Janez Zdolšek), nadučitelj pri Novi cerkvi je za velikoletno zvesto delovanje bil dne 10. okt. 1883 posavljen s srebernim križcem za zasluge s krono. Na preuljudno povabilo odlikovanca prišel je točno ob 8. uri dopoldne c. kr. namestništva svetnik, celjski okrajni glavar g. Haas v novocerkevsko dvorazredno šolo, kjer se je bla-